

## פתיחה כללית למסילת ישרים

ו"ל המס" בהקדמתו: "אמר המחבר, החבר הזה לא חברתו ללמד לבני האדם את אשר לא ידעו, אלא להזכירם את הידוע להם כבר ומפורסם אצלם פרסום גדול. כי לא תמצא ברוב דברי אלא דברים שרוב בני האדם יודעים אותם ולא מסתפקים בהם כלל. אלא שכפי רוב פרסומם וכנגד מה שאמתתם גלויה לכל, כך תעלה מהם מצוי מאוד והשכחה רבה. על כן אין התועלת הנלקט מזה הספר יוצא מן הקריאה בו פעם אחת. כי כבר אפשר שלא ימצא הקורא בשכלו חרושים אחר קריאתו שלא היו בו לפני קריאתו, אלא מעט. אבל התועלת יוצא מן החזרה עליו והתמורה. כי יזכרו לו הדברים האלה הנשכחים מבני האדם בטבע, וישים אל לבו חובתו אשר הוא מתעלם ממנה".

לחבין את עומק הדברים, נעמוד על נקודה שורשית כענין העבודה בכלל, ובגישה למסילת ישרים בפרט, על ענין הגאווה.

## גאווה

הגאווה - ענינה קיים באדם ברבדים רבים ותקצר היריעה מלפורטם ולבארם, על כן נשתדל לעמוד על נקודת גאווה שורשית ועמוקה שרבים חללים הפילה במיוחד ברורנו אנו.

## כיצד קונים השקפת עולם ברורה ומוצקה

כנ"א רבים סבורים ע"ש להם השקפת עולם ברורה נסיבת בריאת האדם ותפקידו בעולמו, אנו לא נעסוק כאנשי הרחוב, אלא נפנה מיד לבני

החורה. נתבונן מהיכן ביססו את השקפת עולמם? כדרך כלל כל אחד שמע שיחות רבות במשך חייו, וכן עבר על חלק גדול מספרי המוסר המפורסמים, מתוך ידיעות אלו ביסס לו כל אחד את עולמו. האמת חייבת להיות ברורה, כשם שבסוגיא בגמ' חייבים ללמודה עם הראשונים וכן עם חלק מהאחרונים, ויושבים על כל סוגיא פעמים שבוע ויותר, וככל יום משקיעים בזה כמה שעות. כן מוכרח הרב בחלק ההשקפה של האדם, שככל ענין וענין נצרך ללמוד את הסוגיא בעיון עם המפרשים, ולעמול ולדקדק בדבריהם לא פחות מאשר בסוגיא בגמ'. כל מי שלא עשה כן ידע כודאי שהשקפתו רופפת מאוד וכודאי שנמצא בה טעויות תמורות. דבר אחד צריך להיות ברור, שום דבר אינו נקנה בלא יגיעה, יסודות האמונה והשקפה נכונה וצרופה על מבט החיים אינם יכולים להיקנות ע"י שמיעת שיחות וקריאת ספרי מוסר בהעברה כעלמא, חובה נמורה היא לעמול ולברר את יסודות האמונה ע"י עיון מעמיק בספרי היסוד של רבותינו ז"ל.

## אפשר לדעת את כל ספרי המוסר ובאמת לא לדעת כלום

צריך להתבונן מהיכן נובעת טעות חמורה זו של תפיסת האמונה ויסודותיה בצורה כל כך שטחית. יסוד התשובה במילה אחת היא, גאווה.

נבאר הדברים, הרמח"ל במס"י בפרק הנקיות מנה כמה סוגי גאווה, אנו נעמוד על נקודת גאווה בסיסית ועמוקה מאוד בנפש האדם, ענינה של גאווה זו שאדם מרגיש שכל דבר הוא יודע א"כ ניכר לו להדיא שאין הוא יודע. נבאר, אדם שלא למד סדר קדשים, והוא פותח את הגמ' ולומר, הוא רואה מיד שאין הוא יודע את הדברים א"כ ילמדם כראוי, ואין הוא מסוגל לשקר את עצמו שהוא יודע את הדברים. אולם אדם שפותח את המס"י, מיד נראה לו שאת עיקרי הדברים הוא יודע, וכבר כתב קרמח"ל בריש ספרו מס"י: "כי כבר אפשר שלא ימצא הקורא בשכלו חרושים אחר קריאתו שלא היו בו לפני קריאתו אלא מעט", כך מרגיש אדם שלומד את המס"י בשיטות. אולם האמת שנתה לחלוטין, קבלנו כשם ר' יוחם ממיר, שהרמח"ל בספרו מס"י

כלל בתוכו בלשון קצרה את כל הנכתב כשאר ספריו, מי שיפתח את שאר  
ספרי הרמח"ל יבין מיד שא"א לדעת את דבריו בלא יגיעה רבה, אולם מי  
שלומד את המס"י נראה לו שהוא כבר יודע כמעט הכל, אולם האמת שחסר  
לו את כל הפנימיות של המס"י ואין הוא יודע אלא את השטחיות בלבד,  
מהיכן נובעת טעות זו?

### חייבים לצאת מהבלבול שיטחית רדודה

ישנם שתי גישות לחיים באופן כללי, יש אדם שניגש בצורה שחושב שהכל  
פשוט, וממילא הוא מבין הכל, כי אין צורך לעמול הרבה על דברים  
פשוטים. אולם יש אדם שיודע ומרגיש שהעולם נברא ע"י הקב"ה, ולתבונתנו  
אין חקר, וכל ענין וענין כבריאה עמוק מאוד, כדכתיב "מאוד עמקו מחשבותיך  
איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת" וגו', ופרוש הדברים שהקב"ה הוא  
אין סוף, וכן כל כוחותיו אין סופיים, וממילא מוכרח שגם חכמתו אין סופית,  
וכשם שחכמתו אין סופית, כן בכל פעולה ופעולה שפועל, פועל מכח האין  
סופיות שלו. ואע"פ שאנו איננו יכולים להשיג את האין סוף, מ"מ דבר אחר  
חייב להיות ברור לנו, שאין דבר שאין בו חכמה עמוקה ונפלאה מכיון שהכל  
נעשה בכח חכמתו האין סופית של הבורא ית'. אדם שאומר משפט מן הסוג  
של "אני כבר יודע את הדברים" וכד', חסר לו בהכרח האמתית שהבריאה  
נבראה ע"י בורא העולם שכחו אין סוף, הוא חושב לעצמו שעומק הדברים  
הם רק כפי הבנתו. אין לך גאווה גדולה מזו שאדם חושב ומרגיש שכבר יודע  
את עומק הדברים. גדולי ישראל חיו תמיד בהרגשה שלא טעמו אלא כטיפה  
מן הים, ותמיד בכל עסקם בתורה ובאמונה היתה הרגשתם שאינם משיגים  
אלא רובד נמוך מאוד. מי שחי בהרגשה כזו ממילא נולד אצלו רצון עז להעמיק  
ולחבין יותר, לעולם אין הוא מרגיש שהוא "כבר יודע". עובר ה' אמיתי חקוקים  
בלבו היטב דברי הרמח"ל (מס"י בהקדמה): "והנה הכתוב אמר (איוב כח,  
כת) 'הן יראת ה' היא חכמה' ואמרו רבותינו ז"ל (שבת לא, ב) 'הן אחת שכן  
בלשון יוני קורין לאחת הן', הרי שהיראה היא חכמה והיא לברה חכמה, וודאי

שאין נקרא "חכמה" מה שאין בו עיון, אך האמת היא כי עיון גדול צריך על  
כל הדברים האלה לדעת אותם באמת ולא על צד הדמיון והסברא הכוזבת  
כל שכן לקנות אותם ולהשיגם". מי שנגעו דברי רמח"ל אלו אל לבו מבין  
ומרגיש היטב שא"א להסתפק בלימוד ספר מוסר במנגינה מעוררת את הלב  
וזמן מעט ביום, הדרך הנכונה היא להשקיע על עניני האמונה בפרט והעבודה  
בכלל את תמצית דם האדם. ורק כך מתוך מסירות פשוטית ותפילה לקב"ה  
כבכי ובתחנונים אולי יחוסו עליו מן השמים ויזכה לטעום טעם אמיתי של  
אמונה.

אשר בהם . ולאחרי נאמרו פי שמן המשחה .  
 ופי קבורה . קודם לזוי שמירת שבת . כי שמן  
 וקפואים רומזים על רחל דבריה קדישא [\* עיין  
 בפ' חלה ] . וסדרו כל הפרשיות אלו קודם  
 להיות המעשה הבוא . להורות על המתקה  
 שקודם המעשה וכ"ל :

ע"י קריאת הפרשה . כדאיתא במד"ת : אמר לו  
 הקב"ה כשם שאתה זקק את ראשן . כך צבל  
 שנה ושנה כשקורין פי זו . פאלו אתה עומד חוקק  
 את ראשן . ש"ל לא נאמר . אלא תשא לשון עתיד :

**וְנִתְּנוּ** איש כפר נפשו וגו' . הפסוק מתחיל בלשון  
 רבים . ונתנו . ומסיים בלשון יחיד .  
 איש כפר נפשו . י"ל הרמז בזה . שכל יחיד  
 צהורה להיות נכלל בכלל הציבור . כמו שיהיה לבוש  
 מצוה זו . הגם שכל יחיד ויחיד היה מחויב ליתן  
 מתנית השקל עבור עלמו . על כל זה צענין  
 הקרבנות הנקנה מהם . לא היה צאפשר אלא  
 מכלל הציבור ביחד . שכן היו תורמין על הצד  
 ועל העתיד לגבות . ואם היה יחיד רוצה להתנדב  
 משלו . אין רשאי רק באופן שיביא מוסרו לציבור  
 יפה יפה . והכל לרמוז הנ"ל :

**כִּי תִשָּׂא** את ראש בני ישראל לפקודיהם ונתנו וגו' .  
 י"ל להבין . אם כפי פשוטו שצ"ל הפסוק  
 הזה לנוות על נתינת מחלית השקל . והיא מנוה  
 אחת בכל המנוה צהורה . בי"ל צתחילת הפרשה  
 זו את בני ישראל . או דבר אל בני ישראל .  
 אמנם י"ל שהתחלת הפרשה הוא מאמר למשרע"ה .  
 כאשר הוא יבא את ראש בני ישראל . וינשא את  
 נפשות ישראל למעלה ראש . ידע נאמנה הצהנה  
 בזה . שכל אחד יתן את כפר נפשו לדי' . שכל  
 פרט נפש ימנח עלמו מחויב צנפשו לדי' . שלא  
 ילא ידי חובתו בכל מעשיו לדי' . וזה הוא הצהנה  
 נכונה . שהנשיאות ראש שלהם היא מלך הקדושה .  
 והיא צביפור מכל מיני ההנשאות הבה מלך שלות  
 העולם הזה שאינו חסר לנפשו כלום . ואינו מולא  
 צעלמו שום חסרון . [אחרי דאיהא צמד' . כי תשא .  
 אמור להם שיפרעו לי מה שהם חייבים לי צמד"ה  
 כי תשא צרען] . היינו שזה דייקא הנשיאות ראש  
 בקדושה . שנתודע לו שהוא צעל חסרון . ושלא  
 ילא ידי חובתו לדי' . והוא ע"ד דאיתא צוז"ה"ק  
 מאן דאיהו רב איהו זעיר . מאן דאיהו זעיר איהו  
 רב . וכמו שנאמר לפני כבוד עמו . והוא מה  
 שאנו אומרים צצח הבורא ית' . הפדות והפאר  
 להי עולמים . היינו שמלך הקדושה ישחון ציחד .  
 הפדות . היינו מה שהאדם יודע צעלמו שצנרך  
 לפדיון נפשו . והפאר . היינו שהפארות ונשיאות  
 ראש . ומלך הקדושה צאים שניהם כאחד . וזה  
 שאמר דהמע"ה צפסוק לך ד' הגדולה וגו' . לך  
 ד' הממלכה והמתנשא לכל לראש . היינו שמלך  
 המתנשא לכל לראש . נתודע כי לך ד' הממלכה .  
 והנה צמן המקדש נעשה זה צפועל . על ידי  
 לבוש המנוה . צנהינת מחלית השקל מכל פרט  
 נפש מישראל . ומזה נקנו הקרבנות . ועל ידי  
 הקרבנות הקרבן . נחקרנ כל פרט נפש להקדושה .  
 ועל ידי זה נתודע לו גדל חיובו צעבודתו ית' .  
 וצמן הזה נפעל זאת צפנימות כל נפש מישראל .

**וַיִּחַר** משה את פני ד' אלהיו . איתא צמד' הרצה  
 פירושים על הפסוק הזה . וא' צהם .  
 ויחל משה . מלמד שחלה משה . וכן צננו צרפות .  
 והנה כל מאמרי חז"ל דח"ה . צפטיש יפונך סלע :  
 כי אורות התורה נתחלקו להכמי הדורות . שעי'  
 חכם זה יהגלה זה הפירוש . וע"י חכם זה . זה  
 הפירוש . מלמד כי גם כל דיבור מפל חכם מהז"ל .  
 יש צו ג"כ פירושים שונים . שמתגלים ע"י חכמי  
 הדורות שאחריהם . ויש להבין לפי הד"ה שחלה  
 משה . מהו את פני ד' אלהיו :

**וַיִּרְאֵהוּ** כי משרע"ה פעל צתפלותיו הצדים והצבורים  
 צגודל מסירות נפשו על ישראל . עד  
 שחלה עליהם . שיהיה נוגע לעד כל יחיד מישראל  
 צכל דור ודור עד הש"י . וזה ויחל משה את  
 פני ד' אלהיו . מלשון חלה צביכול . כמו שמצינו  
 מקרא מפורש צכל לרחס לו נר . ודרשו חז"ל  
 צנמרא . לו צוא"ו וצאל"ה . שמתמת שצער ישראל  
 נוגע לו ית' . ממילא נמתק הכל ונעשה לא צאל"ה .  
 ח"פ שבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לזה . היינו  
 כי מאחר שהצער נוגע צביכול להש"י . כי מאי צצת  
 שמה דקוצ"ה . ממילא רפואה קרובה לזה :

**וַיִּהְיֶה** כצר דצרו מזה . שצכל החלה צדצר  
 הקיים לעד . נמלא רמו לתיבת אמת .  
 להיות הדבר חמוס צגוספנקא דקשוט . להיות קיים  
 לעד